

DEMOGRAFSKE MJERE JEDINICA lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2023. godini

ANALIZA STANJA

SREDIŠNJI DRŽAVNI URED
ZA DEMOGRAFIJU I MLADU

**SREDIŠNJI DRŽAVNI URED
ZA DEMOGRAFIJU I MLADE**

Autor:

Domagoj Šutalo

Glavna urednica:

Državna tajnica Željka Josić, dr. med.

Nakladnik:

Središnji državni ured za demografiju i mlade

URL:<https://demografijaimladi.gov.hr/>

Izvor podataka:

Središnji državni ured za demografiju i mlade

Trg Nevenke Topalušić 1, 10 000 Zagreb

Dizajn i tisak:

Og grafika d.o.o., Jastrebarsko

Zagreb, lipanj 2023.

Podaci o mjerama s demografskim učinkom JLP(R)S-ova u 2023. godini su javni. Međutim, prilikom prenošenja informacija, molimo Vas da navedete Središnji državni ured za demografiju i mlade kao izvor ili vlasnika podataka.

SREDIŠNJI DRŽAVNI URED
ZA DEMOGRAFIJU I MLADE

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Odabrani rezultati	3
2.1. Novčane potpore za djecu	3
2.2. Predškolski odgoj i obrazovanje	13
2.3. Obrazovanje i zdravstvo	25
2.4. Stambeno zbrinjavanje	33
3. Ograničenja istraživanja	37
4. Zaključak	39
5. Popis tablica i grafikona	41

SREDIŠNJI DRŽAVNI URED
ZA DEMOGRAFIJU I MLADE

1. Uvod

Središnji državni ured za demografiju i mlade petu godinu zaredom prikuplja podatke o demografskim mjerama jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Prikupljanje podataka primarno se organizira radi:

- informiranja građana o demografskim mjerama u vlastitim i drugim sredinama
- poticanja primjera dobre prakse među općinama, gradovima i županijama
- osiguravanja detaljnog seta podataka za istraživanja na temu demografskih mjera

U 2023. godini ostvaren je odličan odaziv od strane jedinica lokalne i regionalne samouprave na anketu. Uspješno je prikupljeno 574 odgovora. Svi gradovi i županije su dostavili podatke o demografskim mjerama, dok kod općina nedostaju odgovori od strane tri općine. Kao i kod prethodnih godina, prikupljanje podataka je započeto početkom siječnja 2023. godine s trajanjem do kraja svibnja 2023. godine.

Tablica 1. Anketni odaziv jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2023. godini¹

	OPĆINE	GRADOVI	ŽUPANIJE
Broj jedinica	428	127	21
Broj jedinica koje su popunile anketu	426	127	21
Stopa anketnog odaziva	99 %	100 %	100 %

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave odgovore su dostavljale putem *Microsoft Forms* poveznice na anketni upitnik koji su dobili e-poštom. Naknadno, podsjetnici i ispravci unosa su se dostavljali telefonskim putem i e-poštom. Osim skraćenog dokumenta *Analiza stanja - Demografske mjere jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2023. godini*, dodatni podaci za svaku od pojedinih jedinica javno su objavljeni na službenim mrežnim stranicama Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade u detaljnom *Excel* dokumentu u tabličnom obliku.

Pozivamo sve jedinice da nas u slučaju nadopuna i dodatnih pitanja slobodno kontaktirate na adresu: demografskemjere@demografijaimladi.hr

¹ Za 2023. godinu nedostaju podaci od općina: Baška Voda i Višnjan-Visignano

2. Odabrani rezultati

2.1. Novčane potpore za djecu

Prvo uvođenje novčanih potpora

Ovogodišnji upitnik u odnosu na prošlogodišnje upitnike sadrži informacije o prvom uvođenju novčanih potpora od strane jedinica lokalnih i područnih (regionalnih) samouprava. Na razini Republike Hrvatske, općina Svetvinčenat je 1993. godine postala prva općina koja je uvela novčane potpore za rođenje djeteta u iznosu od 1.000,00 kn za prvo dijete, 1.500,00 kn za drugo i treće dijete. Grad Karlovac je 1997. godine postao prvi grad koji je uveo novčanu potporu za rođenje djeteta u iznosu od 1.000,00 kn neovisno o redu rođenja djeteta. Grad Zagreb, odnosno Osječko-baranjska županija su prve županije koje su uvele novčanu potporu za rođenje djeteta. Grad Zagreb, koji istovremeno ima status grada i županije, uveo je potporu za rođenje djeteta 2004. godine u iznosu od 7.200,00 kn za prvo dijete, 21.600,00 kn za drugo dijete i 43.200,00 kn za treće dijete. Osječko-baranjska županija uvela je potporu za rođenje djeteta 2006. godine u iznosu od 500 kn neovisno o redu rođenja djeteta. U Tablici 2. prikazana je lista jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su prve uvele novčanu potporu za rođenje djeteta.

Tablica 2. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su prve uvele novčanu potporu za rođenje djeteta

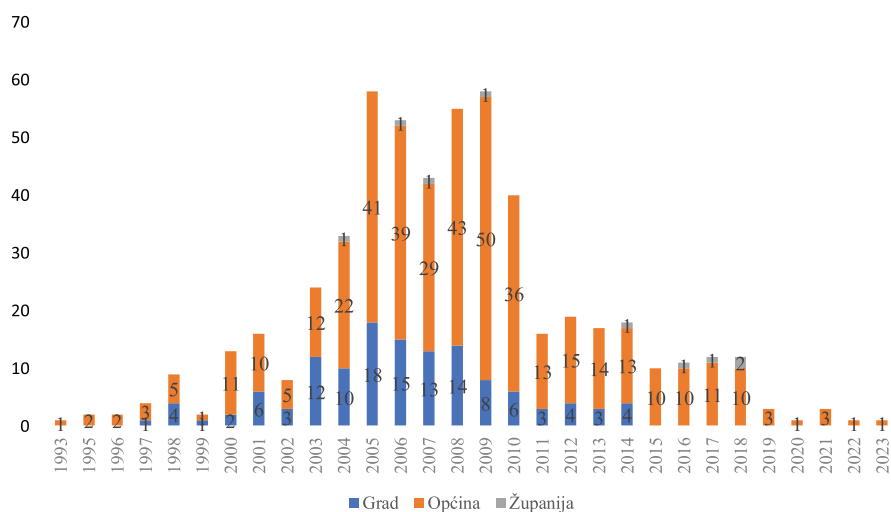
Grad	Općina	Županija
1. Karlovac (1997.)	Svetvinčenat (1993.)	Grad Zagreb (2004.)
2. Bakar (1998.)	Bebrina (1995.)	Osječko-baranjska (2006.)
3. Omiš (1998.)	Vrbanja (1995.)	Karlovačka (2007.)
4. Slunj (1998.)	Lokve (1996.)	Krapinsko-zagorska (2009.)
5. Sveti Ivan Zelina (1998.)	Viškovo (1996.)	Zadarska (2014.)
6. Trogir (1999.)	Kanfanar (1997.)	Bjelovarsko-bilogorska (2016.)
7. Cres (2000.)	Povljana (1997.)	Sisačko-moslavačka (2017.)
8. Ogulin (2000.)	Tisno (1997.)	Splitsko-dalmatinska (2018.)
9. Čakovec, Gospić, Hrvatska Kostajnica (2001.)	Janjina, Ližnjan-Lisignano (1998.)	Zagrebačka (2018.)

Grad	Općina	Županija
10. Novalja, Varaždinske Toplice, Vrbovec (2001.)	Pokupsko, Ravno Gora, Vela Luka (1998.)	

Na Grafikonu 1, može se primijetiti kako je do kraja 20. stoljeća samo 13 jedinica imalo u svojim mjerama potporu rođenja djeteta, a nakon kojeg počinje snažan rast uvođenja novčanih potpora. „Zlatno doba“ uvođenja novčanih potpora za rođenje djeteta bilo je razdoblje od 2005. godine do 2009. godine kada je čak 273 jedinica uvelo novčane potpore što čini gotovo polovicu svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Dijelom se ovaj rast uvođenja potpora u navedenom razdoblju može objasniti objavom dokumenta *Nacionalne populacijske politike* iz 2006. godine u kojoj je predviđena mjera uvođenja sličnih potpora od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Od 2011. godine se smanjuje broj jedinica koje po prvi put uvode novčanu potporu za rođenje djeteta. Kao dokaz tome su posljednjih pet godina (2019.-2023.) kada je devet jedinica lokalne samouprave uvelo po prvi puta potporu za rođenje djeteta.

Grafikon 1. Pregled prvih uvođenja potpora za rođenje djeteta po jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave po godinama

Kada se uspoređuju jedinice lokalne i regionalne samouprave i iznosi kod prvog uvođenja novčanih potpora ovisno o redu rođenja djeteta, može se reći da kao i kod prethodnih rezultata za 2022. i 2023. godinu financijska potpora raste s većim brojem djece. Takav prosječan rezultat bilježe općine, gradovi i županije.

Nadalje, prilikom prvog uvođenja potpore za rođenje djeteta, općine su izdvajale 1.456 kn za rođenje prvog djeteta što je više u odnosu na gradove koji su izdvajali 1.183 kn. Kod drugog djeteta općine su izdvajale 1.696 kn, a gradovi 1.345 kn. Kod trećeg djeteta prosječna financijska potpora raste na 2.257 kn za općine i 1.722 kn za gradove.

Novčane potpore u 2023. godini

U odnosu na prvo uvođenje novčanih potpora za rođenje djeteta kao i na novčane potpore za 2022. godinu, u 2023. godini bilježi se porast broja jedinica lokalne i regionalne samouprave koje isplaćuju sredstva za rođenje djeteta. U 2023. godini gotovo 100 % od anketiranog uzorka općina i gradova isplaćuju određeni iznos roditeljima kao pomoć prilikom rođenja djeteta. U 2022. godini samo 8 jedinica (općina) nije osiguralo pomoć prilikom rođenja djeteta, a u 2023. godini samo 6 jedinica (općina) ne osigurava potporu za rođenje djeteta. Zanimljiv je podatak da svi gradovi osiguravaju financijsku potporu za rođenje djeteta.

Kada se govori o županijama, još uvijek ih većina ne nudi financijsku potporu u 2023. godini. Evidentirano je da samo 9 županija isplaćuje sredstva, a 12 ih ne isplaćuje prilikom rođenja djeteta što čini isti broj županija kao i 2022. godine.

Važno je primijetiti kako se povećao prosječan iznos financijske potpore za rođenje djeteta u općinama i gradovima za 2023. godinu u usporedbi s 2022. godinom. Kod gradova je primjetno veće relativno povećanje potpora za rođenje djeteta u usporedbi s općinama. Od prvog uvođenja potpore do 2023. godine, potpora za rođenje prvog djeteta povećala se za 174 %, za rođenje drugog djeteta za 231 %, a za rođenje trećeg djeteta 379 % među gradovima. Među općinama, od prvog uvođenja potpore do 2023. godine, potpora za rođenje prvog djeteta povećala se za 147 %, za rođenje drugog djeteta za 167 %, a za rođenje trećeg djeteta 200 %. Kod županija dogodilo se smanjenje zbog relativnog utjecaja Grada Zagreba koji ima status grada i županije, a od 2022. godine smanjene su potpore za rođenje djeteta na 331 € neovisno o redu rođenja djeteta.

Tablica 3. Usporedba prosječnog iznosa novčane potpore za rođenje djeteta prema jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave prilikom prvog uvođenja novčanih potpora i 2023. godine (€)

	Prvo dijete			Drugo dijete			Treće dijete		
	Prvo uvođenje	2023.	%	Prvo uvođenje	2023.	%	Prvo uvođenje	2023.	%
Općine	193 €	472 €	147 %	225 €	596 €	167 %	300 €	892 €	200 %
Gradovi	157 €	430 €	174 %	178 €	589 €	231 %	229 €	1.098 €	379 %
Županije	171 €	139 €	-19 %	442 €	156 €	-65 %	819 €	290 €	-65 %

U odnosu na 2022. godinu, u 2023. godini primjetno je prosječno povećanje potpore za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Za prvo dijete, povećanje iznosi 11 % za gradove i općine. Za drugo dijete povećanje iznosi 12 % za općine, a 10 % za gradove, a za treće dijete povećanje iznosi 4 % za gradove i 11 % za općine.

Ovi podaci o povećanju iznosa potpore za rođenje djeteta su u skladu sa svim dosadašnjim podacima koji se bilježe unazad pet godina od početka prikupljanja podataka o demografskim mjerama. Nadalje, mnoge jedinice nisu zaokružile iznose u novoj valuti (euro) već su samo preračunale stare iznose (kune) u eure. Može se očekivati buduće povećanje iznosa potpore za rođenje djeteta u skladu sa zaokruživanjem iznosa potpore, ali i inflatornim pritiscima.

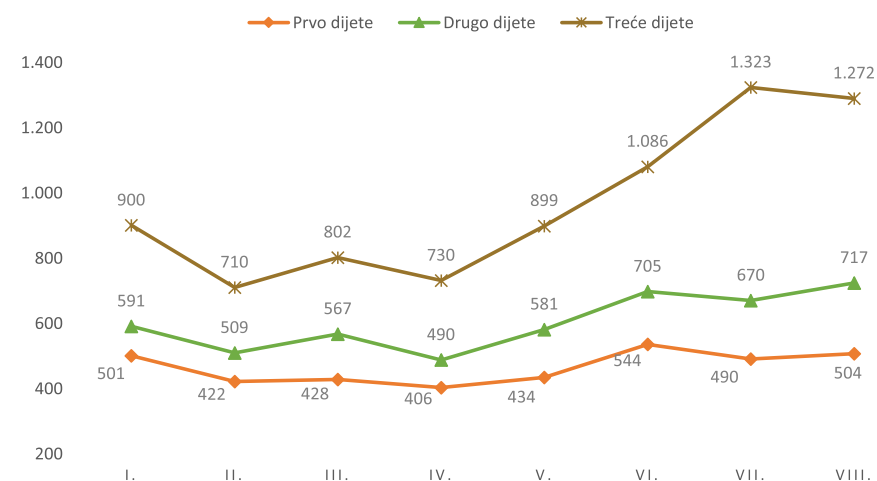
Tablica 4. Usporedba prosječnog iznosa novčane potpore za rođenje djeteta prema jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave između 2022. i 2023. godine (€)

	Prvo dijete			Drugo dijete			Treće dijete		
	2022.	2023.	%	2022.	2023.	%	2022.	2023.	%
Općine	423 €	472 €	11 %	530 €	596 €	12 %	804 €	892 €	11 %
Gradovi	389 €	430 €	11 %	536 €	589 €	10 %	1.048 €	1.089 €	4 %
Županije	113 €	139 €	23 %	114 €	156 €	37 %	215 €	290 €	35 %

Kada se govori o iznosima financijske potpore prema indeksu razvijenosti potrebno je istaknuti da neovisno o redu rođenja djeteta, najrazvijenije jedinice lokalne samouprave u prosjeku izdvajaju najveće iznose potpore za rođenje djeteta u 2023. godini. Zanimljivo je za istaknuti da jedinice koje pripadaju I.

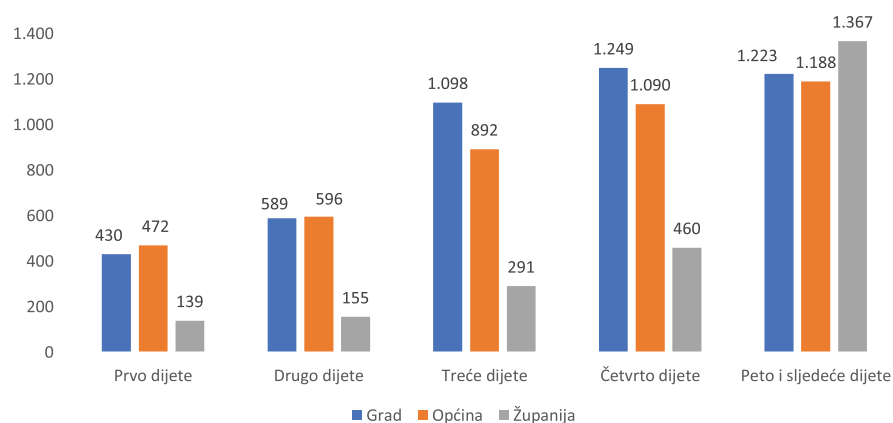
skupini indeksa razvijenosti prosječno više izdvajaju u odnosu na prosječan iznos jedinica iz II., III., IV. i V. skupine indeksa razvijenosti. U tom dijelu, 2023. godine je zabilježen isti rezultat kao i 2022. godine. Možda se objašnjenje može pronaći u težoj demografskoj i gospodarskoj situaciji jedinica iz I. skupine koje kroz veće potpore za rođenje djeteta pokušavaju ostvariti povoljnija prirodna i ukupna demografska kretanja. Za navedeni nalaz potrebno je daljnje istraživanje.

Grafikon 2. Prosječan iznos financijske potpore za rođenje djeteta prema indeksu razvijenosti u 2023. godini (€)

Kada se uspoređuju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i visine potpora ovisno o redu rođenja djeteta, može se reći da financijska potpora raste s većim brojem djece. Takav prosječan rezultat bilježe općine, gradovi i županije. Općine izdvajaju 472 € za rođenje prvog djeteta što je više u odnosu na gradove koji izdvajaju 430 €. Kod drugog djeteta taj se iznos izjednačava tako da općine izdvajaju 596 €, a gradovi 589 €. Kod trećeg djeteta prosječna financijska potpora raste na 1.098 € za gradove i 892 € za općine. Kod četvrtog djeteta potpora raste i dalje na 1.249 € za gradove i 1.090 € za općine. Kod petog i svakog sljedećeg djeteta potpora se smanjuje u gradovima na 1.223 €, ali se povećava u općinama na 1.189 €. Županije imaju stabilan rast potpora za rođenje djeteta ovisno o redu rođenja, a posebno iznenađuje primjer Splitsko-dalmatinske županije koja odskaka od prosjeka jer prema posebnim kriterijima nudi potporu i do 10.219 €. Više o navedenim potporama za svako od pojedinih jedinica vidjeti u detaljnijem Excel dokumentu u tabličnom obliku.

Grafikon 3. Prosječan iznos financijske potpore za rođenje djeteta prema JLP(R)S-ovima u 2023. godini (€)

Potrebno je kratko osvrnuti se na primjere jedinica lokalne samouprave koje izdvajaju najviše iznose potpore za rođenje djeteta. U Tablici 5., 6. i 7. jasno su prikazane jedinice lokalne samouprave s najvišim iznosima potpore za rođenje djeteta prema redu rođenja djeteta. U visinama potpore prevladavaju jedinice lokalne samouprave iz primorskih županija, a posebno nakon trećeg djeteta kada svih prvih deset jedinica dolaze s otoka, obale ili priobalja. Olakotna okolnost može se ogledati u jednostavnijem i izdašnijem izvoru lokalnih prihoda potaknutog razvojem turizma koji ostavlja prostora

Za prvo dijete u gradovima najviše izdvaja grad Otočac s 1.990 €, a općina Sali s 7.963 € je prvak među općinama. Za drugo dijete najviše izdvaja grad Imotski s 2.654 €, a kod općina se ponavlja općina Sali s 7.963 €. Za treće dijete među gradovima najviše izdvaja Starigrad s 9.290 €, a među općinama od općine Sali, vodstvo preuzima općina Lovreć s istim iznosom od 9.290 € kao i grad Starigrad. Za četvrto i peto dijete grad Starigrad nastavlja osiguravati prvo mjesto s već spomenutim iznosom od 9.290 €. Kod općina, općina Vir preuzima vodstvo s 12.471 € za četvrto dijete i najviših 25.482 € za peto i svako sljedeće dijete. Valja napomenuti da se spomenuti visoki iznosi potpora ne isplaćuju jednokratno već najčešće kroz ravnomjerne obroke kroz pet ili više godina.

Potpore za rođenje djeteta koje osiguravaju jedinice lokalne samouprave, između ostalih demografskih mjera i potpora, svakako doprinose stvaranju pozitivnog obiteljskog okruženja. Međutim, potrebna su daljnja istraživanja o uzročno posljedičnoj vezi iznosa potpora za rođenje djeteta i učinka na fertilitetne pokazatelje.

Tablica 5. Najviši iznosi novčane potpore za rođenje prvog i drugog djeteta prema jedinicama lokalne samouprave u 2023. godini (€)

	Prvo dijete u 2023. godini		Drugo dijete u 2023. godini	
	Grad	Općina	Grad	Općina
1.	Otočac (1.990 €)	Sali (7.963 €)	Imotski (2.654 €)	Sali (7.963 €)
2.	Opatija (1.350 €)	Čeminac (1.991 €)	Opatija (2.000 €)	Pašman (3.185 €)
3.	Novi Vinodolski (1.330 €)	Pašman (1.593 €)	Sinj (1.990 €)	Vir (3.185 €)
4.	Imotski (1.327 €)	Vir (1.593 €)	Vrlika (1.990 €)	Čeminac (2.654 €)
5.	Sinj (1.327 €)	Vrsi (1.593 €)	Mali Lošinj (1.400 €)	Stara Gradiška (2.654 €)
6.	Vrlika (1.327 €)	Gradac (1.500 €)	Novalja (1.400 €)	Gradac (2.100 €)
7.	Vukovar (1.061 €)	Plitvička Jezera (1.500 €)	Novi Vinodolski (1.330 €)	Okrug (2.000 €)
8.	Varaždin (1.000 €)	Markušica (1.350 €)	Čabar (1.327 €)	Preko (2.000 €)
9.	Belišće (995 €)	Balle-Valle, Gola, Kalinovac, Lovinac (1.327 €)	Pag (1.327 €)	Bol (1.990 €)
10.	Hvar (800 €)	Lovreć, Punat, Stara Gradiška, Sutivan, Velika Trnovitica (1.327 €)	Stari Grad i Vis (1.327 €)	Lovinac (1.990 €)

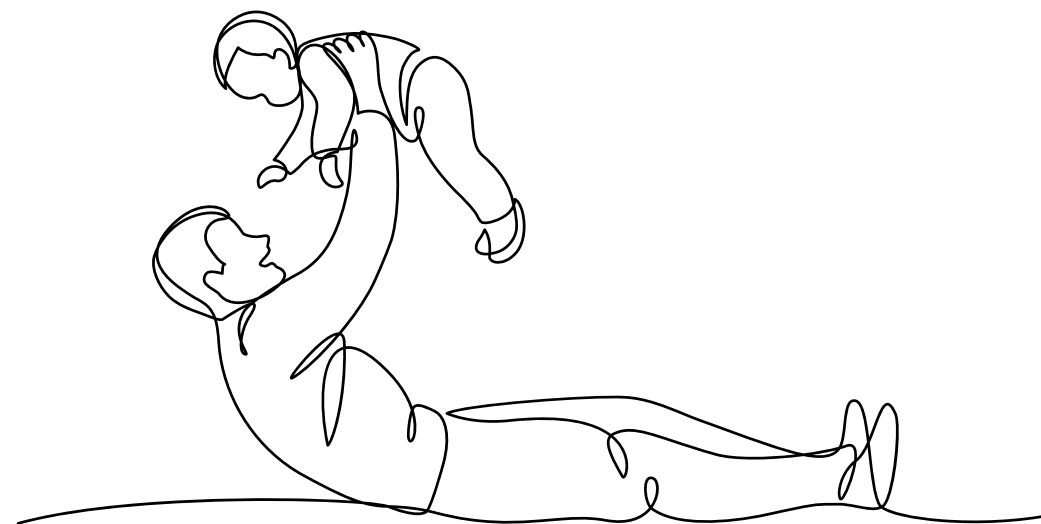
Tablica 6. Najviši iznosi novčane potpore za rođenje trećeg i četvrtog djeteta prema jedinicama lokalne samouprave u 2023. godini (€)

	Treće dijete u 2023. godini		Četvrto dijete u 2023. godini	
	Grad	Općina	Grad	Općina
1.	Stari Grad (9.290 €)	Lovreć (9.290 €)	Stari Grad (9.290 €)	Vir (12.471 €)
2.	Split (7.300 €)	Sali (7.963 €)	Split (7.300 €)	Blato (9.556 €)
3.	Imotski (6.636 €)	Blato (7.963 €)	Imotski (6.636 €)	Lovreć (9.290 €)
4.	Zadar (4.645 €)	Cista Provo (6.636 €)	Pag (6.636 €)	Vela Luka (8.626 €)
5.	Sinj (3.981 €)	Vir (6.370 €)	Zadar (4.645 €)	Preko (8.000 €)
6.	Pag (3.981 €)	Runovići (5.308 €)	Novalja (4.100 €)	Sali (7.963 €)
7.	Crikvenica (3.977 €)	Okrug (5.000 €)	Vis (3.982 €)	Pašman (7.963 €)

Treće dijete u 2023. godini		Četvrto dijete u 2023. godini		
	Grad	Općina	Grad	Općina
8.	Šibenik (3.716 €)	Pašman (4.778 €)	Sinj (3.981 €)	Bol (7.963 €)
9.	Novalja (3.400 €)	Jasenice (4.645 €)	Crikvenica (3.977 €)	Cista Provo (7.300 €)
10.	Županja (3.300 €)	Vela Luka (4.645 €)	Šibenik (3.716 €)	Muč (7.000 €)

Tablica 7. Najviši iznosi novčane potpore za rođenje petog i svakog sljedećeg djeteta prema jedinicama lokalne samouprave u 2023. godini (€)

Peto i svako sljedeće dijete u 2023. godini		
	Grad	Općina
1.	Stari Grad (9.290 €)	Vir (25.482 €)
2.	Split (7.300 €)	Pašman (13.272 €)
3.	Imotski (6.636 €)	Blato (9.556 €)
4.	Vis (5.309 €)	Lovreć (9.290 €)
5.	Novalja (4.800 €)	Vela Luka (8.626 €)
6.	Zadar (4.645 €)	Preko (8.000 €)
7.	Opatija (4.100 €)	Sali (7.963 €)
8.	Sinj (3.981 €)	Bol (7.963 €)
9.	Crikvenica (3.977 €)	Cista Provo (7.963 €)
10.	Šibenik (3.716 €)	Jasenice (7.300 €)

2.2. Predškolski odgoj i obrazovanje

Prve organizacije programa predškolskog odgoja i obrazovanja

U ovogodišnjem upitniku uvedeno je pitanje o godini prvog organiziranja programa predškolskog odgoja na području jedinice. Prva organiziranja programa predškolskog odgoja u Hrvatskoj bilježe se krajem 19. stoljeća, a tada su se takvi oblici programa predškolskog odgoja i obrazovanja nazivali zabavištima, čuvalištima, obdaništima i dječjim domovima, a obnašali su različite funkcije. U Hrvatskoj je 1970. donesen prvi službeni Program odgojno-obrazovnog rada u dječjim vrtićima, a 1997. prvi Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi.² U nastavku se navode jedinice lokalne samouprave koje su prve započele organizirati programe predškolskog odgoja prema dostavljenim podacima.

Tablica 8. Jedinice lokalne samouprave koje su prve organizirale programe predškolskog odgoja³

Jedinica lokalne samouprave		Godina
1.	Pazin	1889.
2.	Cres	1897.
3.	Punat	1907.
4.	Omiš	1919.
5.	Opatija	1919.
6.	Hvar	1922.
7.	Novigrad-Cittanova	1925.
8.	Duga Resa	1926.
9.	Daruvar	1927.
10.	Križevci	1928.

Cijena roditeljskog udjela u ekonomskoj cijeni dječjih vrtića i jaslica

U dijelu anketnog upitnika koji se odnosi na predškolski odgoj i obrazovanje, jedno od pitanja odnosilo se na cijenu dječjih vrtića koju plaćaju roditelji odnosno iznos roditeljskog udjela u ekonomskoj cijeni dječjih vrtića u 2023. godini.

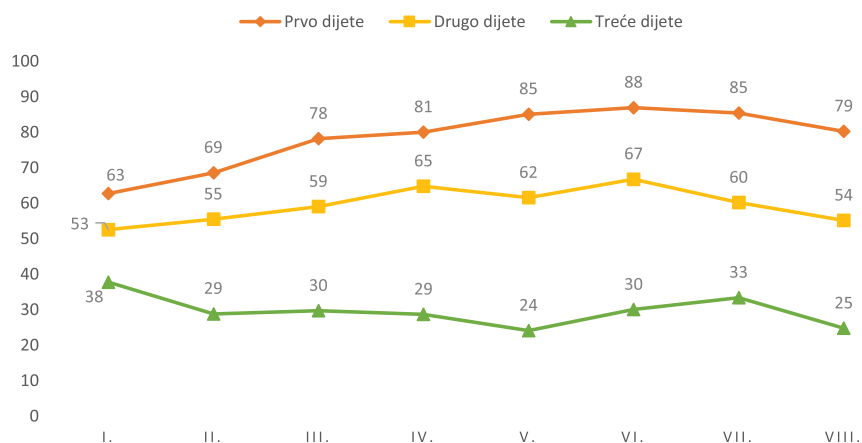
² Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 7. 6. 2023. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15573>>

³ Postoje druge jedinice lokalne samouprave koje su ranije pokrenule programe predškolskog odgoja, ali takva informacija nije navedena u upitniku od strane jedinica lokalne samouprave. Poteškoću stvara različito tumačenje ustanova i njihovih funkcija u začecima organiziranja programa predškolskog odgoja i obrazovanja

Može se primijetiti da cijena roditeljskog udjela blago raste kako se povećava razvijenost jedinice lokalne samouprave što je u skladu rezultatima prošlogodišnjeg upitnika iz 2022. godine. Iznimka je treće dijete kod kojeg iznos roditeljskog udjela ne raste u skladu s indeksom razvijenosti jedinica lokalne samouprave.

Grafikon 4. Prosječna cijena roditeljskog udjela u dječjim vrtićima prema indeksu razvijenosti u 2022./2023. godini (€)

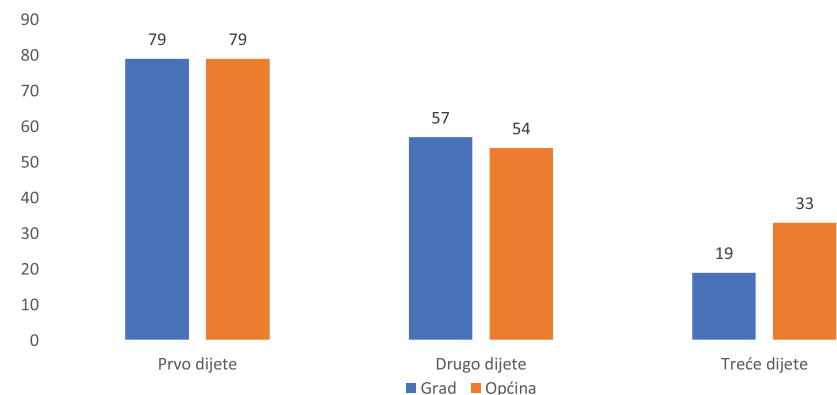

Kada se uspoređuju cijene dječjih vrtića (roditeljskog udjela) između jedinica lokalne samouprave primjećuje se da su cijene dječjih vrtića više u općinama u odnosu na gradove.

U 2023. godini kao i u 2022. godini, cijena dječjeg vrtića u općinama i gradovima za prvo dijete se ne razlikuje te iznosi 79 €. Za drugo dijete cijena u općinama opada na 54 €, a u gradovima na 57 €. Za treće dijete veći je pad zabilježen kod gradova na 19 €, dok kod općina cijena roditeljskog udjela iznosi 33 €. U odnosu na 2022. godinu cijene dječjih vrtića za prvo dijete u 2023. godini su se neznatno povećale. Primjerice za prvo dijete roditelji su u prosjeku u općinama i gradovima izdvajali isti iznos od 74 € u 2022. godini. Za drugo i treće dijete neznatno je niža cijena dječjih vrtića u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu. Za drugo dijete roditelji su u općinama izdvajali 58 €, a u gradovima 55 €. Za treće dijete roditelji su u općinama izdvajali 35 €, a u gradovima 21 €.

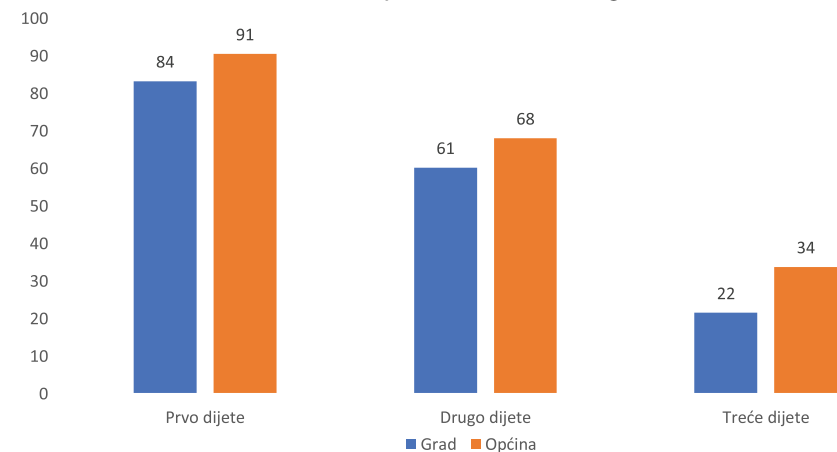
Mnoge jedinice lokalne samouprave imaju besplatne dječje vrtiće za svu djecu. Također, poznato je da većina općina i gradova smanjuje iznos cijene koji plaćaju roditelji ovisno o broju djece, a posebice za treće dijete kada je cijena dječjih vrtića za roditelje nerijetko besplatna.

Grafikon 5. Prosječna cijena roditeljskog udjela u dječjim vrtićima u prema jedinicama lokalne samouprave u 2022./2023. godini (€)

Ove godine upitnik je razdvojio cijene programa predškolskog odgoja i obrazovanje (3-6 godina) i jaslica (0-2 godine). Tako da se po prvi puta u Hrvatskoj mogu objedinjeno prikazati i cijene jasličkih programa. U odnosu na programe starijih skupina u dječjim vrtićima, primjetno je da je cijena jaslica donekle skuplja, posebno u općinama. U općinama cijena jaslica za prvo dijete iznosi 91 €, a u gradovima 84 €. Za drugo dijete u općinama iznosi 68 €, a u gradovima 61 €. Za treće dijete cijena u općinama iznosi 34 €, a u gradovima 22 €.

Grafikon 6. Prosječna cijena roditeljskog udjela u jaslicama prema jedinicama lokalne samouprave u 2022./2023. godini (€)

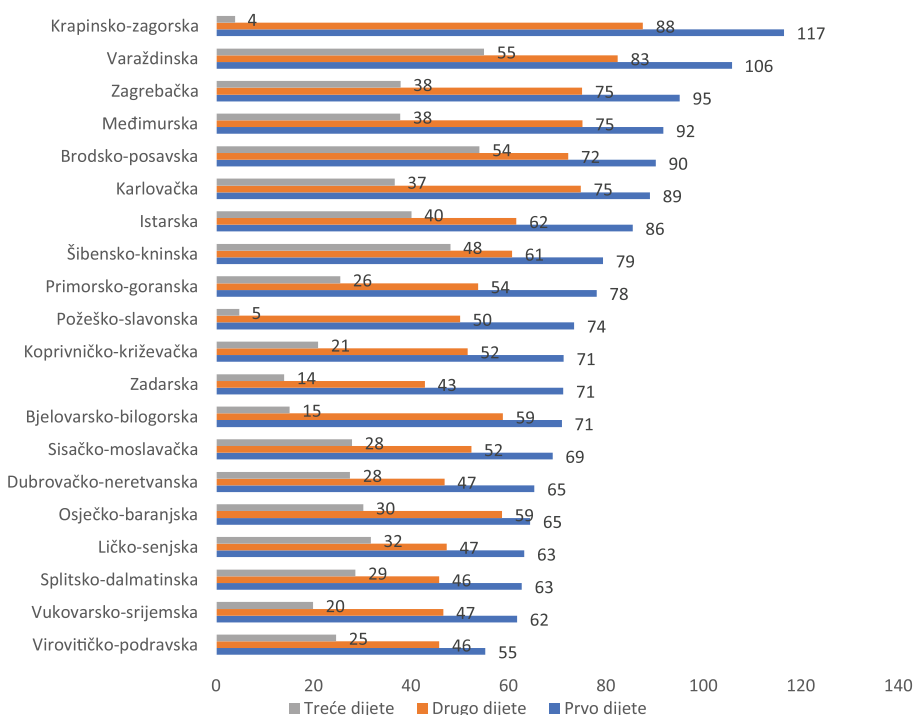

Kada se govori o cijeni dječjih vrtića, usporedbom prema županijama dolazimo do zanimljivih zaključaka. U odnosu na 2022. godinu, u 2023. godini nema velikih promjena među pet najpovoljnijih i najskupljih županija. Analizirajući cijene roditeljskog udjela za prvo dijete može se primijetiti da je među jedinicama

lokalne samouprave s područja Krapinsko-zagorske županije i dalje najskuplja usluga dječjih vrtića u Hrvatskoj u prosječnom iznosu od 117 €. Zatim slijede jedinice lokalnih samouprava iz županija: Varaždinska, Zagrebačka, Međimurska i Brodsko-posavska. Najniže iznose cijena dječjih vrtića bilježe jedinice lokalnih samouprava iz Virovitičko-podravске županije u prosječnom iznosu od 55 €, zatim slijede Vukovarsko-srijemska, Splitsko-dalmatinska i Ličko-senjska županija. Jedan od razloga navedenih rezultata može objasniti činjenica da je u manje razvijenijim županijama u većoj mjeri zastupljen poludnevni program odnosno u nešto nižoj mjeri prisutan cjelodnevni/dvosmjenski program i/ili produženi rad čija je cijena programa viša, a čiji su programi zastupljeniji u razvijenijim županijama.

Grad Zagreb je izdvojen s popisa jer nije moguće napraviti prosječnu cijenu roditeljskog udjela obzirom da je jedan od rijetkih primjer jedinica lokalne i regionalne samouprave koja istovremeno daje popuste na uslugu dječjih vrtića na temelju prihodovnog cenzusa, kao i popuste prema redu rođenja djeteta (drugo, treće i svako sljedeće) Za drugo dijete iste obitelji u redovitom programu roditelji plaćaju 25 % manju cijenu dječjeg vrtića. Treće i svako daljnje dijete iste obitelji u redovitom programu - oslobađa se obveze sudjelovanja u cijeni programa.

Grafikon 7. Prosječna cijena roditeljskog udjela u dječjim vrtićima prema županijama u 2022./2023. godini (€)

Ove godine po prvi puta je postavljeno pitanje koje se odnosi na umanjeње cijene usluge dječjeg vrtića za drugo, treće i svako sljedeće dijete. Konkretno, odnosi li se to umanjeње na djecu iz iste obitelji koja istovremeno pohađaju dječji vrtić ili se popust ostvaruje ovisno o ukupnom broju djece u obitelji. Kao što se moglo pretpostaviti, većina jedinica lokalne samouprave koje umanjuju cijenu dječjih vrtića, to umanjeње temelji na istovremeno pohađanje dječjeg vrtića djece iz iste obitelji odnosno 87,5 % ili 357 jedinica.

Potrebno je pohvaliti 12,5 % ili 51 jedinicu lokalne samouprave u kojima se umanjeње cijene dječjih vrtića ovisi o ukupnom broju djece u obitelji, a neovisno o istovremenom pohađanju braće ili sestara u dječji vrtić. Ovo je svakako povoljnija praksa za roditelje te bi ju trebalo poticati u sljedećim razdobljima.

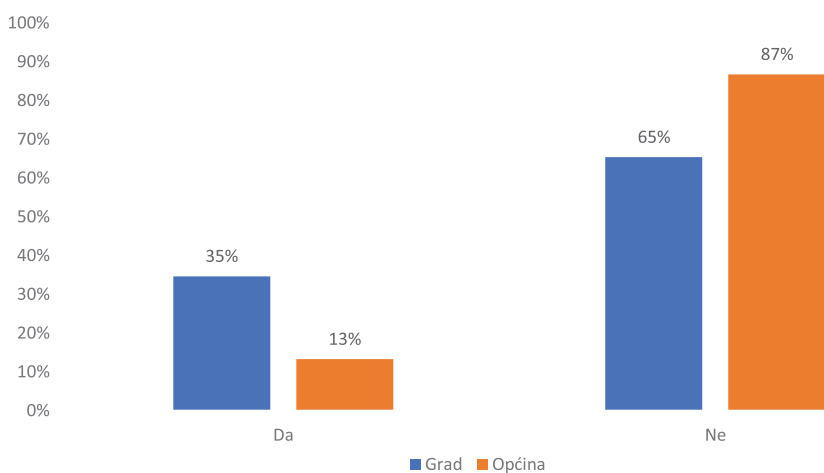
Tablica 9. Prikaz jedinica lokalne samouprave u kojima se umanjeње cijene usluge dječjeg vrtića ostvaruje ovisno o ukupnom broju djece u obitelji u 2023. godini

Županija	Općina/Grad
Bjelovarsko-bilogorska	Bjelovar, Ivanska, Končanica
Dubrovačko-neretvanska	Orebić, Trpanj, Župa Dubrovačka
Istarska	Funtana-Fontane, Oprtalj-Portole, Pazin, Rovinj-Rovigno, Sveti Petar u Šumi Svetvinčenat, Vrsar-Orsera
Karlovačka	Generalski Stol, Karlovac, Ozalj, Tounj, Žakanje
Koprivničko-križevačka	Ferdinandovac, Koprivnica, Sveti Ivan Žabno, Sveti Petar Orehovec
Krapinsko-zagorska	Desinić, Radobož
Ličko-senjska	Udbina
Međimurska	Domašinec, Mala Subotica
Osječko-baranjska	Antunovac, Čepin
Požeško-slavonska	Lipik
Primorsko-goranska	Dobrinj, Mali Lošinj, Opatija, Vinodolska Općina, Vrbovsko
Sisačko-moslavačka	Novska
Splitsko-dalmatinska	Gradac, Hrvace, Jelsa, Tučepi
Šibensko-kninska	Drniš, Promina, Vodice
Varaždinska	Ivanec, Jalžabet, Sveti Ilija
Virovitičko-podravska	Čađavica
Vukovarsko-srijemska	Štitar
Zadarska	Jasenice, Zemunik Donji
Zagrebačka	Velika Gorica

Postavljeno je i novo pitanje u kojem se tražio iznos novčane pomoći roditeljima djece koja nisu ostvarila pravo na upis u dječje vrtiće/jaslice zbog potpunosti kapaciteta u pedagoškoj godini 2022./2023. Nažalost, ove rezultate nije bilo moguće analizirati jer su jedinice lokalne samouprave osim izravne novčanog davanja roditeljima pod time podrazumijevale i sufinanciranje predškolskih programa u susjednim jedinicama lokalne samouprave koji su neizravnog karaktera. Ove godine, daljnje razdvajanje odgovora nije bilo moguće što će se dodatno razraditi u upitnicima sljedećih godina.

Nažalost dvosmjenski i/ili produženi rad dječjih vrtića još uvijek nije prisutan u većini jedinica lokalne samouprave. U najvećem broju slučajeva radi se o gradovima ili većim općinama koje imaju takvu vrstu usluge. Samo u 35 % gradova dječji vrtići rade u dvije smjene, dok je među općinama brojka niža tako da samo 13 % dječjih vrtića u općinama radi u dvije smjene. Stanje je gotovo neizmijenjeno u odnosu na 2022. godinu jer je tada rad dječjih vrtića u dvije smjene osiguravalo 33 % gradova i 14 % općina.

Grafikon 8. Udio jedinica lokalne samouprave koje osiguravaju rad dječjih vrtića u dvije smjene u 2023. godini⁴

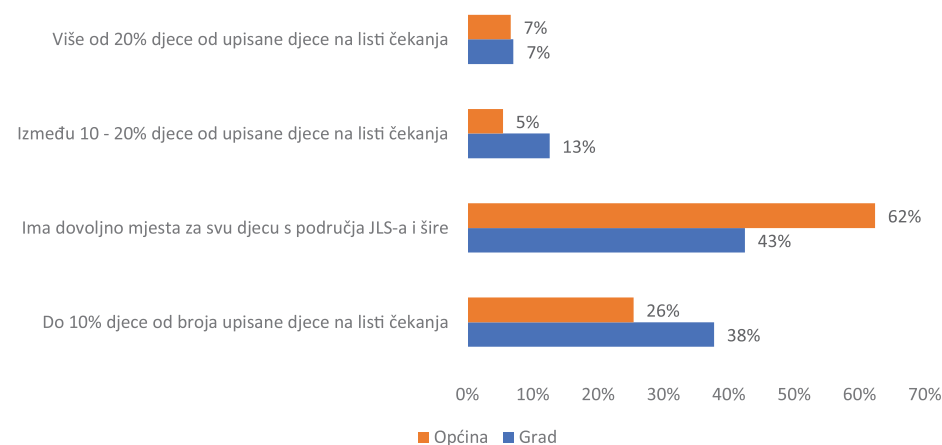
⁴ Gore navedeni postoci se odnose na jedinice lokalne samouprave koje imaju organiziran program predškolskog odgoja i obrazovanja u dječjim vrtićima. Općine koje imaju samo program predškole ili kraće poludnevne programe nisu ulazile u izračun.

Liste čekanja i financiranje predškolske djelatnosti

Kao i prethodne 2022. godine i u 2023. godini najveći broj jedinica lokalne samouprave izjavljuje kako imaju dovoljno mjesta za svu djecu s područja jedinice lokalne samouprave i šire. Razlika u upitniku za 2023. godinu se ogleda na način da je jedno pitanje za dječje vrtiće razdvojeno na dva pitanja koja se odnose na: 1) dječji vrtić, 2) jaslice. U tom smislu se umanjuje mogućnost usporedbe podataka s prethodnom godinom jer su skupovi različiti. Bez obzira na to rezultati su zanimljivi kako slijede.

Kada se govori o postotku broja djece u dječjim vrtićima na listi čekanja u pedagoškoj godini 2022./2023., primjećuje se kako je odgovor: *ima dovoljno mjesta za svu djecu s područja JLS-a i šire* najzastupljeniji neovisno o jedinicama lokalne samouprave. Pritom, općine imaju manje probleme jer 62 % općina navodi kako imaju dovoljno mjesta za svu djecu s područja JLS-a i šire, dok je kod gradova taj postotak nešto niži i iznosi 43 %. Sljedeći najzastupljeniji odgovor: *do 10 % djece od broja upisane djece na listi čekanja* bilježi 26 % općina i 38 % gradova. Zatim slijede odgovori između 10-20 % djece od upisane djece na listi čekanja i više od 20 % djece od upisane djece na listi čekanja što je vidljivo u donjem grafikonu.

Grafikon 9. Odgovor na pitanje: Postotak broja djece u dječjim vrtićima na listi čekanja u pedagoškoj godini 2022./2023.?

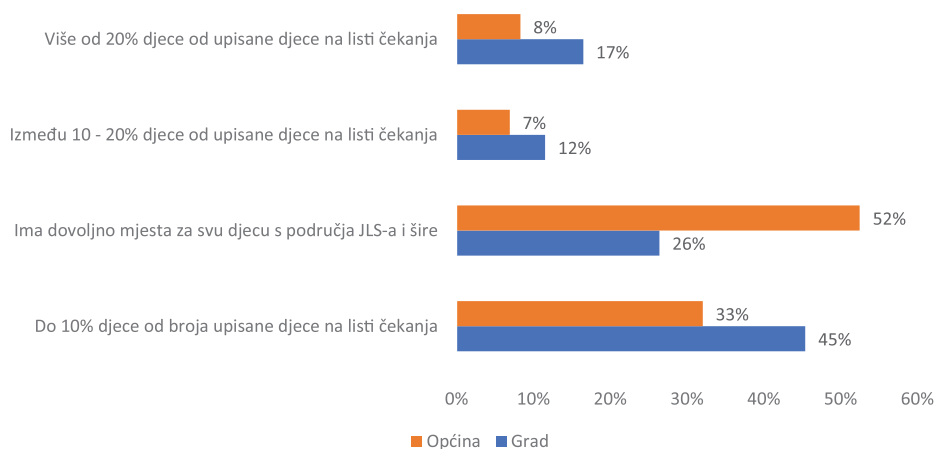

Kada se promatraju odgovori koji se odnose na jasličke programe, situacija je neznatno drukčija. Kod općina je i dalje najzastupljeniji odgovor: *ima dovoljno mjesta za svu djecu s područja JLS-a i šire* s 52 %. Zatim slijedi odgovor: *do 10 % djece od broja upisane djece na listi čekanja* s 33 %. Kod gradova je najzastupljeniji

odgovor: do 10 % djece od broja upisane djece na listi čekanja s 45 %. Zatim slijedi odgovor: ima dovoljno mjesta za svu djecu s područja JLS-a i šire s 26 %. Uz to čak 17 % gradova ima više od 20 % djece na listi čekanja, a 12 % gradova između 10-20 % djece od upisane djece na listi čekanja za razliku od primjetno nižeg postotka kod općina. To je značajna razlika među gradovima i općinama kao jedinicama lokalne samouprave te govori o smanjenoj dostupnosti jasličkih programa u gradovima i potrebi širenja kapaciteta predškolskih ustanova.

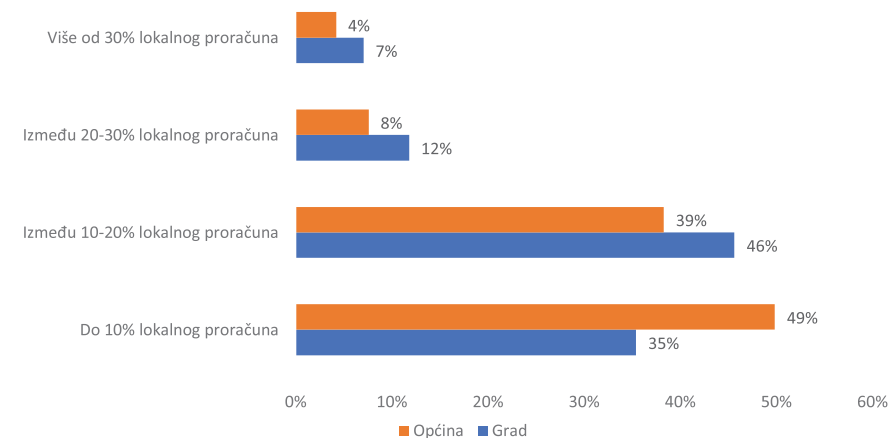
Kod programa predškolskog odgoja i obrazovanja (jaslice/dječji vrtić) može se zaključiti kako se veće poteškoće ostvaruju s upisom djece mlađe dobi (0-2 godine) koja se upisuju u jaslice za razliku od starije djece (3-6 godina) koja se upisuju u dječje vrtiće. Ovi podaci su iznimno važni jer pravovremena uključenost u programe predškolskog odgoja značajno doprinosi cjelovitom razvoju djeteta.

Grafikon 10. Odgovor na pitanje: Postotak broja djece u jaslicama na listi čekanja u pedagoškoj godini 2022./2023.?

U odnosu na prošlogodišnji upitnik, primjetno je kako su povećana ulaganja jedinica lokalne samouprave u predškolsku djelatnost. U 2021. godini 56 % općina je ulagalo do 10 % lokalnog proračuna u predškolsku djelatnost, a u 2022. godini 50 % općina, dok je kod gradova u 2021. godini 40 % gradova, a u 2022. godini 35 % gradova. Ovi podaci jasno govore o blagom povećanju ulaganja koji su se rasporedili na ostale odgovore koji se odnose na veće postotke ulaganja. Više od 30 % lokalnog proračuna ulaže 9 gradova i 15 općina, a između 20-30 % lokalnog proračuna ulaže 15 gradova i 27 općina u 2022. godini.

Grafikon 11. Odgovor na pitanje: Koliki postotak lokalnog proračuna vaša jedinica ulaže u predškolski odgoj i obrazovanje u 2022. godini?

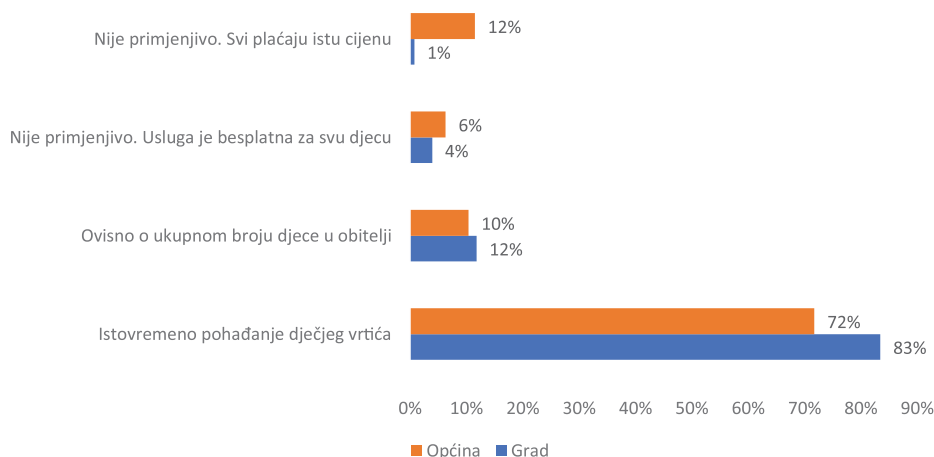

Uspješna organizacija i financiranje programa predškolskog odgoja i obrazovanja predstavlja veliki prioritet i izazov svih jedinica lokalne samouprave kako sada tako i u budućnosti. S tim u vezi, kao što je već poznato, programe predškolskog odgoja i obrazovanja uz ostale osnivače organiziraju i financiraju jedinice lokalne samouprave (općine i gradovi). Iako predškolsko obrazovanje nije u nadležnosti regionalne samouprave, potrebno je istaknuti pozitivan primjer Zagrebačke županije koja od 2023. godini po prvi put osigurava 398.000 eura za sufinanciranje predškolskog odgoja i obrazovanja s ciljem osiguravanja boljih uvjeta za najmlađe u ruralnim područjima. Sredstva se dodjeljuju jedinicama lokalne samouprave svrstane od I. do IV. skupine razvijenosti temeljem javnog natječaja.

Umanjenje cijene dječjih vrtića

U ovogodišnjem upitniku dodano je pitanje koje se odnosi na kriterij umanjenja cijene dječjeg vrtića/jaslica za drugo, treće i svako sljedeće dijete za one jedinice lokalne samouprave koje provode djelatnost predškolskog odgoja i obrazovanja. Prethodno je bilo potrebno izdvojiti odgovore jedinica koje ne primjenjuju umanjenje cijena dječjih vrtića/jaslica, a odnose se na modalitete odgovora: 1) Nije primjenjivo. Svi plaćaju istu cijenu, 2) Nije primjenjivo. Usluga je besplatna za sve.

Grafikon 12. Odgovori na pitanje o umanjeњу cijene dječjih vrtića/jaslica u 2023. godini za jedinice lokalne samouprave koje provode programe predškolskog odgoja i obrazovanja⁵

Kao što je već rečeno ranije, primjetno je iz odgovora zaključiti da se umanjeње cijene dječjih vrtića u glavnoj mjeri odnosi na za roditelje ponešto nepovoljniju opciju istovremenog pohađanja djece (braće i sestara) u isti dječji vrtić u odnosu na ukupan broj djece u obitelji. Zanimljivo je da 12% općina ne smanjuje cijenu ovisno o broju djece u dječjim vrtićima što svakako za roditelje predstavlja nepovoljnu praksu koju bi jedinice lokalne samouprave trebale izbjegavati.

Ovim putem potrebno je istaknuti općine i gradove koje imaju besplatnu uslugu predškolskog odgoja i obrazovanja u 2023. godini. Najveći broj jedinica dolazi iz Osječko-baranjske županije (jedan grad i tri općine) i Vukovarsko-srijemske županije (jedan grad i dvije općine). Sveukupno četiri grada i dvadeset općina nudi besplatnu uslugu dječjih vrtića što je isti broj u odnosu na 2022. godinu.

Tablica 10. Jedinice lokalne samouprave koje imaju besplatnu uslugu dječjih vrtića u 2023. godini

Županija	Općina/Grad
Dubrovačko-neretvanska	Smokvica
Istarska	Balle-Valle, Umag-Umago
Karlovačka	Saborsko
Koprivničko-križevačka	Gola, Kalinovac
Osječko-baranjska	Belišće, Draž, Koška, Magadenovac
Požeško-slavonska	Čaglin
Primorsko-goranska	Baška, Mrkopalj
Sisačko-moslavačka	Dvor
Splitsko-dalmatinska	Okrug, Otok, Vrljika
Šibensko-kninska	Biskupija
Vukovarsko-srijemska	Ivankovo, Negoslavci, Nijemci
Zadarska	Obrovac, Vir, Vrsi

⁵ Jedinice lokalne samouprave koje ne provode program predškolskog odgoja i obrazovanja ili program predškole nisu uključene u izračun.

2.3. Obrazovanje i zdravstvo

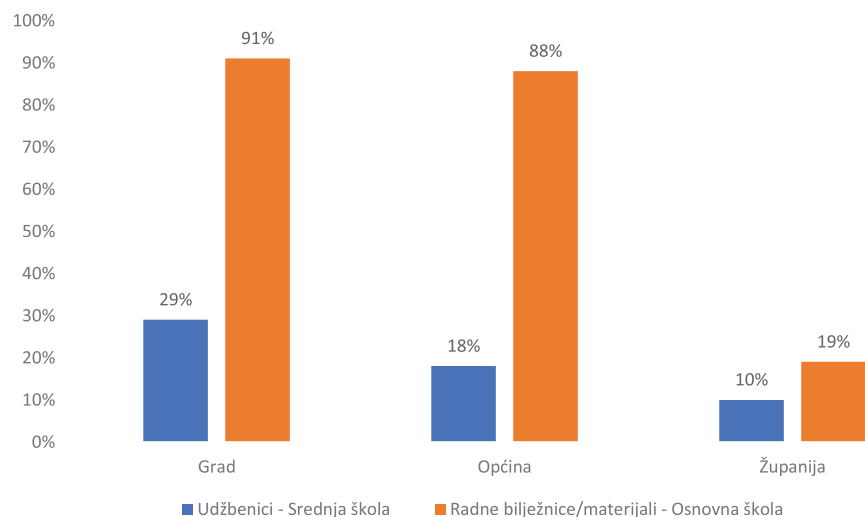
Udžbenici i radni materijali

Osim nadležnosti u području ranog predškolskog odgoja i obrazovanja, jedinice lokalne i regionalne samouprave imaju brojne nadležnosti i u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju. Pošto je nabava udžbenika u osnovnim školama od školske godine 2019./2020. za roditelje besplatna jer se sredstva osiguravaju u državnom proračunu, u upitniku je postavljeno pitanje u kojoj mjeri jedinice lokalne samouprave financiraju nabavu udžbenika za srednje škole.

U 2022. godini, nabavu školskih udžbenika u srednjim školama sufinanciralo je 35 gradova odnosno 28 % dok to isto činilo 58 općina, odnosno 14 %. U 2023. godini postignut je značajan napredak jer 37 gradova odnosno 29 % gradova sufinancira nabavu udžbenika u srednjim školama, dok je za općine brojka još veća jer 76 općina odnosno 18 % sufinancira nabavu udžbenika u srednjim školama. Dakle u razdoblju od godinu dana 2 grada i 18 općina se pridružilo sufinanciranju navedenog troška. Jedan od razloga zašto manji broj općina u odnosu na gradove sufinancira nabavu udžbenika za srednje škole odnosi se na nepostojanje organiziranog rada srednjih škola na području jedinice lokalne samouprave.

Pošto trošak nabave radnih bilježnica i radnih materijala nije osiguran u državnom proračunu, nužno je pohvaliti većinu jedinica lokalne samouprave koje sufinanciraju nabavu radnih bilježnica i radnih materijala u osnovnim školama. To je zaista dobar primjer nadopunjavanja državnih i lokalnih vlasti po pitanju osnovnoškolskog obrazovanja. Nabavu radnih bilježnica i radnih materijala u osnovnim školama u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu sufinancira jedan grad manje što sveukupno čini 91 % ili 116 gradova dok kod općina imamo povećanje od osam dodatnih općina što sveukupno čini 88 % ili 370 općina.

Grafikon 14. Udio jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje sufinanciraju nabavu školskih udžbenika za srednje škole i radnih bilježnica/materijala za osnovne škole u 2023. godini

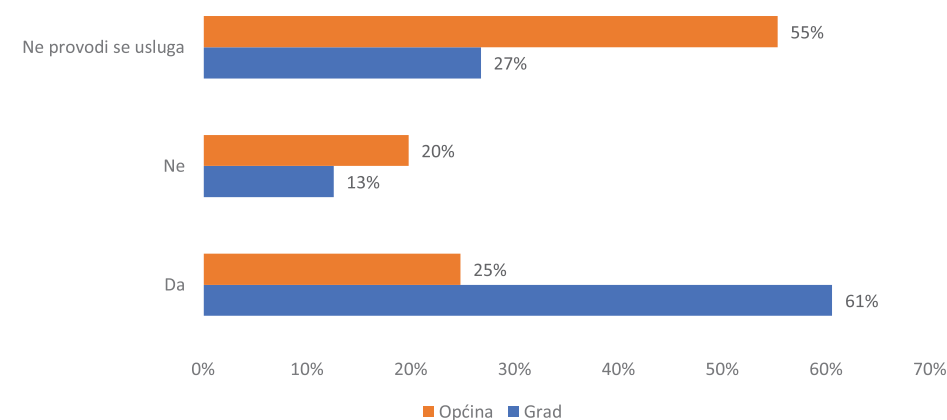

Prošlih godina postavljana su pitanja sufinanciranja troškova školske prehrane te je većina gradova i općina sufinancirala roditelje u troškovima školske prehrane što je u postotku činilo čak 63 % gradova i 54 % općina u 2022. godini. Ove godine pitanje je izostavljeno, jer učenici koji redovito pohađaju osnovnu školu ostvaruju pravo financiranja, odnosno sufinanciranja prehrane u iznosu od 1,33 € po danu temeljem *Odluke o kriterijima i načinu financiranja, odnosno sufinanciranja troškova prehrane za učenike osnovnih škola za drugo polugodište školske godine 2022./2023.* od strane Vlade Republike Hrvatske.

U osnovnim školama primjetno je da 60 % gradova i samo 25 % općina financira troškove produženog boravka. Takav podatak ne iznenađuje jer je i veća potražnja za takvom vrstom usluge skrbi za djecu u gradovima i razvijenijim jedinicama lokalne samouprave. Ne postoji značajna razlika u dobivenim podacima za 2023. godinu u odnosu na 2022. godinu.

U odnosu na 2022. godinu ovo pitanje ima dodatni modalitet odgovor - *ne provodi se usluga* osim odgovora - *da/ne* što daje precizniju sliku jer jedinice lokalne samouprave mogu ne sufinancirati roditelje iako provode uslugu produženog boravka u osnovnim školama ili ne sufinancirati roditelje jer ne provode uslugu produženog boravka u osnovnim školama.

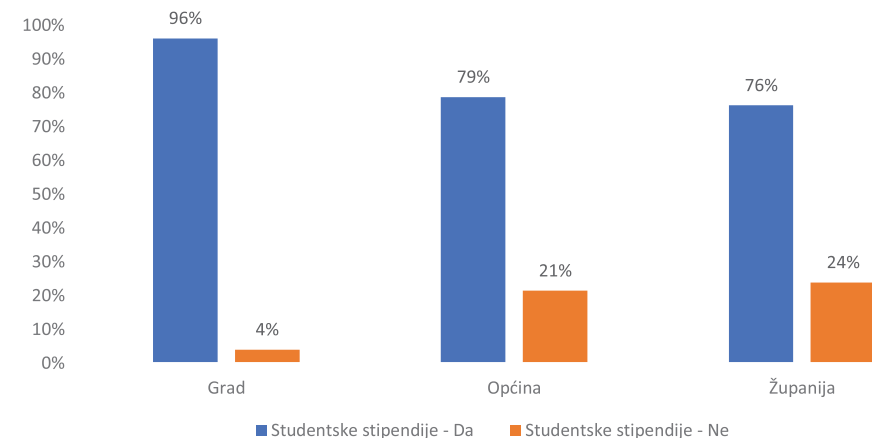
Grafikon 15. Udio jedinica lokalne samouprave koje sufinanciraju troškove produženog boravka u osnovnim školama u 2023. godini.

Učeničke i studentske stipendije

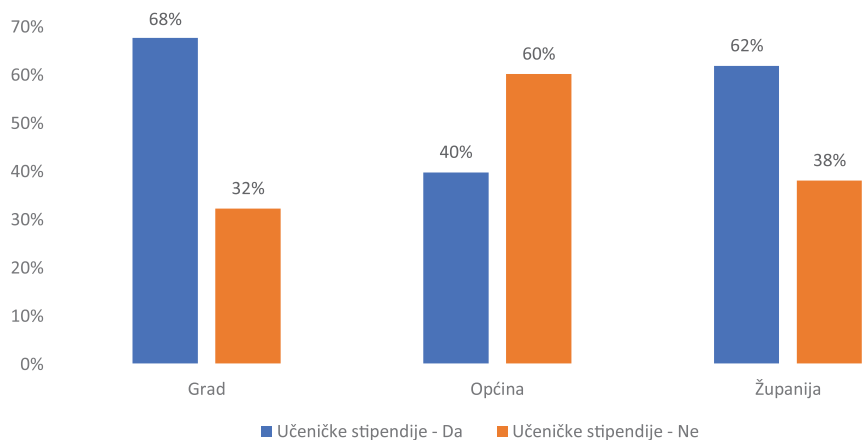
Postoji veliki društveni konsenzus po pitanju dodjele učeničkih i studentskih stipendija jer učeničke i studentske stipendije dodjeljuje većina općina, gradova kao i županija. Čak 96 % gradova dodjeljuje studentske stipendije, a to čini 79 % općina uz 76 % županija. Zanimljivost je što općine i gradovi u istom postotku dodjeljuju stipendije u 2023. godini kao i u 2022. godini. Mnoge općine koje ne objavljuju natječaje za dodjelu stipendija, dijelom zbog velikog iznosa izdvajanja u proračunu ili manjeg broja studenata, ipak zadržavaju određeni oblik pomoći studentima kroz dodjelu jednokratnih godišnjih potpora.

Grafikon 16. Udio jedinica lokalne samouprave koje dodjeljuju studentske stipendije u 2023. godini

Ove godine je u upitnik uključeno dodatno pitanje o dodjeli učeničkih stipendija. Očekivano, znatno je manji broj jedinica koje dodjeljuju učeničke stipendije u 2023. godini. Među gradovima postotak iznosi 68 %, među općinama 40 %, a među županijama 62 %.

Grafikon 17. Udio jedinica lokalne samouprave koje dodjeljuju učeničke stipendije u 2023. godini

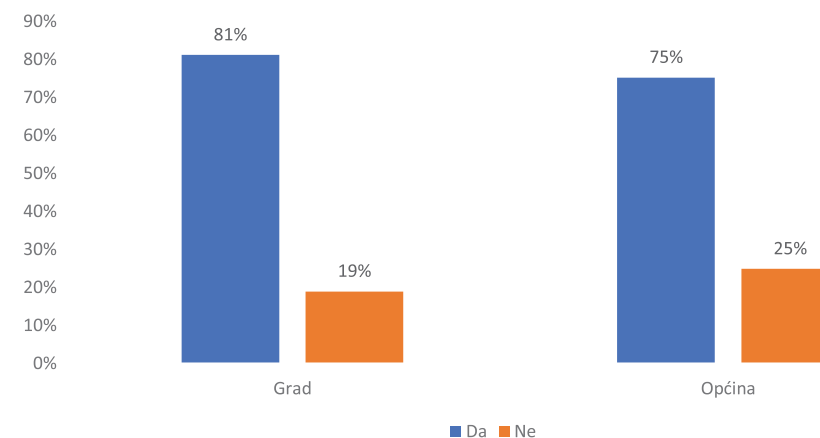

Nažalost, zbog složenog načina dodjele stipendija nije bilo moguće u potpunosti dobiti realnu sliku iznosa učeničkih i studentskih stipendija koje nude jedinice lokalne i regionalne samouprave što smo ove godine željeli. Dobiveni su podaci o iznosima stipendija i kriterijima dodjele, ali je bilo vrlo teško doći do zbrojnih zaključaka, a da se pritom ne bi ugrozila ispravnost nalaza. Za pojedinačne iznose stipendija za svaku od jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave pogledati detaljnije u *Excel dokumentu*.

Prijevoz i smještaj učenika/studentata

Zanimljivo je istražiti u kojoj mjeri jedinice sufinanciraju troškove prijevoza svojim učenicima i studentima. Gradovi i općine iz godine u godinu izdvajaju izdašna financijska sredstva za sufinanciranje prijevoza učenika i studenata sa svojih područja. Pritom, 81 % gradova sufinancira prijevoza učenika i studenata, dok to isto čini 75 % općina što je smanjenje u odnosu na 2023. godinu kada je postotak iznosio 84 % za gradove i 77 % za općine. Postoje različiti način sufinanciranja prijevoza od strane jedinica lokalne samouprave. Važno je napomenuti i kako županije imaju važnu ulogu u sufinanciranju prijevoza učenika osnovnih i srednjih škola.

Grafikon 18. Udio jedinica lokalne samouprave koje sufinanciraju troškove produženog boravka u osnovnim školama u 2023. godini.

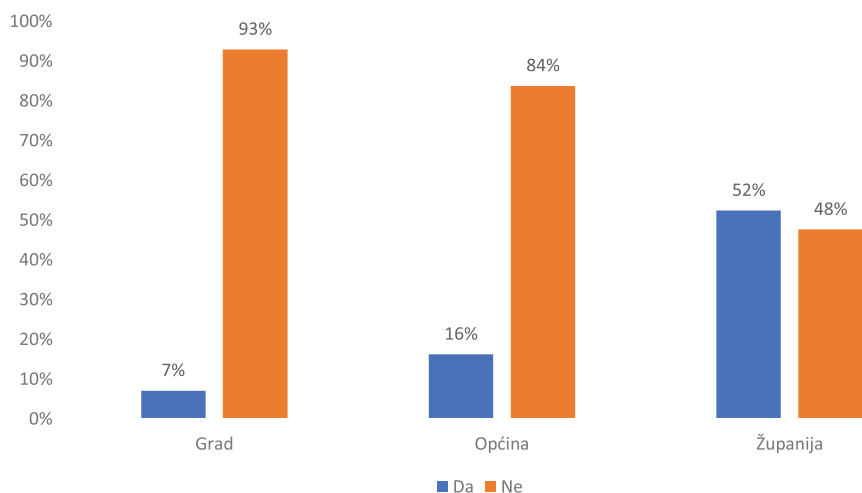

Zanimljivo je istaknuti da mnoge županije imaju sklopljene sporazume s HŽ Putničkim prijevozom kojim pokrivaju trošak prijevoza studentima s njihovih područja te je time cijena prijevoza za studente besplatna. Takvim pozitivnim primjerom ističu se županije: Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Ličko-senjska, Međimurska, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska, Vukovarsko-srijemska i Virovitičko-podravska. Nadalje, kao pomoć roditeljima djece osnovnih i srednjih škola, Vlada RH donijela je *Zaključak o nastavku provedbe pilot-projekta besplatnoga javnog željezničkog prijevoza djece i učenika osnovnih i srednjih škola na području Republike Hrvatske* do 31. prosinca 2024. godine.

Smještaj učenika u učeničkim domovima sufinancira se sukladno Odluci o utvrđivanju cijene usluge smještaja i prehrane učenika u učeničkim domovima koju Ministarstvo znanosti i obrazovanja donosi svake godine. Sukladno navedenoj Odluci, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osiguravaju sredstva za sufinanciranje potpore smještaja i prehrane učenika u učeničkim domovima u iznosu od 83,62 € (50 % ukupne cijene) mjesečno po učeniku.

Kada se promatra sufinanciranje smještaja od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, primjetno je kako više od polovice županija sufinancira smještaj u učeničkim/studentским domovima, a zatim slijede općine s 14 % i gradovi 7 %. Za 2023. godinu nije bilo značajnih promjena te su podaci u skladu s podacima iz 2022. godine.

Grafikon 19. Odgovor na pitanje: Sufinancirate li smještaj u učeničkim/studentским domovima?

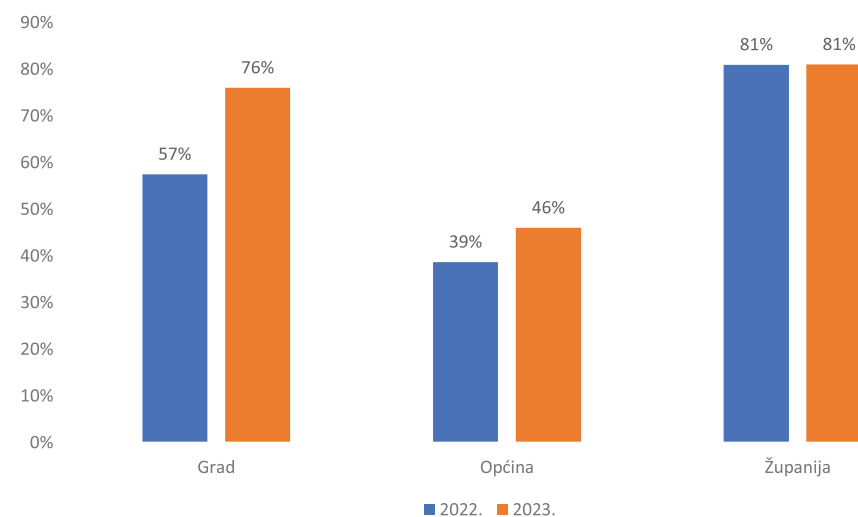

Zdravstvo

U odnosu na 2022. godinu, u 2023. godini bilježi se manji broj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje sufinanciraju troškove u području zdravstva. Troškove u području zdravstva na različite načine u 2022. godini sufinanciralo je 76 % gradova, 46 % općina i 17 županija. U 2023. godini troškove u području zdravstva na različite načine sufinancira 57% gradova, 39 % općina i isti broj županija. Za utvrđivanje razloga ovog pada potrebna su daljnja istraživanja.

Namjene dodatnih ulaganja u zdravstvo od strane općina, gradova i županija su raznovrsne. U gradovima i općinama se često radi o sufinanciranju dodatnih timova hitne pomoći, rada ordinacija, ljekarni, specijalista i dr., dok županije financiraju zdravstvene programe, djelatnost domova zdravlja i slično. Ostali troškovi uključuju financiranje preventivnih pregleda, laboratorijskih pretraga, sufinanciranje ortopedskih pomagala, lijekova, terapija za djecu, medicinski potpomognute oplodnje, prijevoza i stanarine medicinskog osoblja.

Grafikon 13. Udio jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje sufinanciraju troškove u području zdravstva u 2022. i 2023. godini

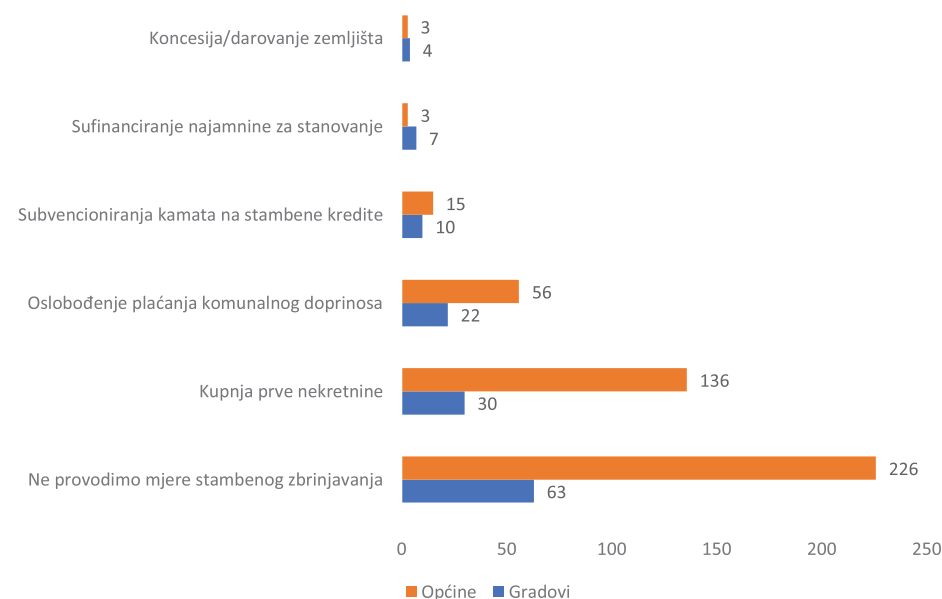

2.4. Stambeno zbrinjavanje

Kada se govori o mjerama stambenog zbrinjavanja, ispitanici su imali mogućnost višestrukih odgovora. Neznatno više od polovice, odnosno 289 jedinica lokalne samouprave odgovorilo je kako ne provode mjere stambenog zbrinjavanja u 2023. godini što je manje nego u 2022. godini kada je 323 jedinice odgovorilo na isto pitanje. Čak 166 ili 30 % jedinica lokalne samouprave sufinancira kupnju prve nekretnine u 2023. godini što je povećanje u odnosu na 2022. godinu kada je 139 ili 25 % jedinica sufinanciralo kupnju prve nekretnine. Od toga broja takvu potporu nude u većoj mjeri općine (32 %) od gradova (24 %).

Grafikon 20. Provedba mjera stambenog zbrinjavanja od strane jedinica lokalne samouprave u 2023. godini⁶

Veliki pomak je ostvaren u osiguravanju mjere oslobođenja/smanjenja komunalnog doprinosa u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu. 83 jedinice lokalne samouprave ili 15 % osigurava mjeru u odnosu na 39 ili 7 % u 2022. godinu što je povećanje više od 100 % u jednoj godini. Oslobođenje/smanjenje plaćanja komunalnog doprinosa prilikom gradnje, rekonstrukcije ili dogradnje kuće ostvaruje se putem popunjavanja zahtjeva koji se podnosi jedinicama lokalne

⁶ U ovom pitanju anketnog upitnika postojala je mogućnost označavanja više ponuđenih odgovora. Prema tome ukupan zbroj odgovora koje su jedinice dale ne označava ukupan broj jedinica lokalne samouprave.

samouprave. Obično ova pomoć uzima u obzir gradnju prve nekretninu, pomoć mladim obiteljima, kao i onim obiteljima s većim brojem djece. Najveći broj jedinica dolazi iz Istarske županije (12), Splitsko-dalmatinske županije (9) i Zadarske županije (8).

Neke jedinice (Belišće, Dragalić, Ivanec, Rešetari, Stari Jankovci) čak oslobađaju plaćanja komunalne naknade od dana početka korištenja nekretnine što je potrebno pohvaliti jer je takva potpora dužeg trajanja, odnosno nije jednokratnog oblika.

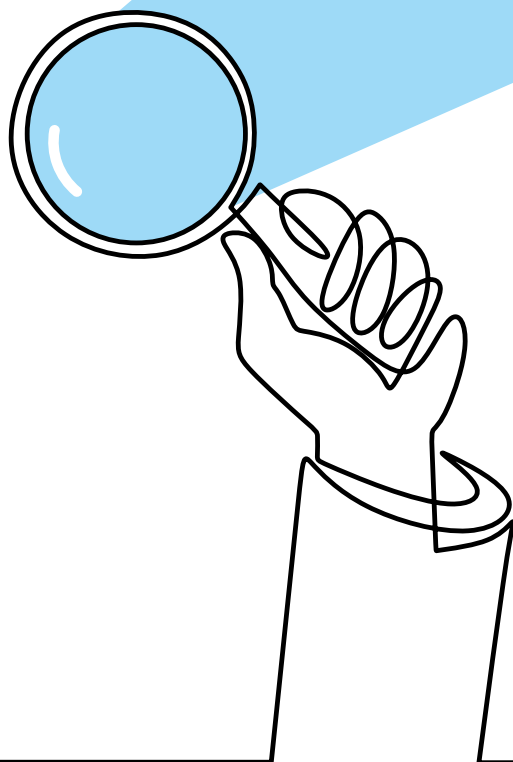
Tablica 11. Jedinice lokalne samouprave koje osiguravanju mjeru oslobođenja/smanjenja komunalnog doprinosa u 2023. godini

Županija	Općina/Grad
Bjelovarsko-bilogorska	Garešnica, Sirač
Brodsko-posavska	Bebrina, Brodski Stupnik, Bukovlje, Dragalić, Rešetari, Stara Gradiška
Dubrovačko-neretvanska	Korčula, Metković, Zažablje, Župa Dubrovačka
Istarska	Bale-Valle, Buje-Buie, Cerovlje, Grožnjan-Grisignano, Labin, Ližnjan-Lisignano, Oprtalj-Portole, Svetvinčenat, Tinjan, Vižinada-Visinada, Vodnjan-Dignano, Žminj
Karlovačka	Josipdol, Lasinja, Rakovica, Saborsko, Slunj
Koprivničko-križevačka	Đurđevac, Križevci, Virje
Krapinsko-zagorska	Desinić, Pregrada, Stubičke Toplice
Ličko-senjska	Gospić, Perušić, Plitvička Jezera
Međimurska	Dekanovec, Mala Subotica, Mursko Središće, Nedelišće, Podturen, Sveti Juraj na Bregu, Vratišinec
Osječko-baranjska	Belišće, Bizovac, Đakovo, Vuka
Primorsko-goranska	Dobrinj, Novi Vinodolski, Opatija, Rab
Splitsko-dalmatinska	Dicmo, Komiža, Milna, Runovići, Sutivan, Šolta, Vis, Vrljika, Zmijavci
Šibensko-kninska	Biskupija, Drniš, Ervenik, Rogoznica
Varaždinska	Donja Voća, Ivanec, Varaždinske Toplice, Vinica
Virovitičko-podravska	Špišić Bukovica
Vukovarsko-srijemska	Andrijaševci, Vrbanja
Zadarska	Jasenice, Novigrad, Pakoštane, Posedarje, Poveljana, Privlaka, Sali, Zemunik Donji
Zagrebačka	Dubrava, Rugvica

Postoje i druge mjere koje provode jedinice lokalne samouprave koje su manje zastupljene, a pomažu lakšem stambenom zbrinjavanju mladih obitelji poput subvencioniranja kamata na stambene kredite, sufinanciranje najamnine za stanovanje, koncesija/darovanje zemljišta, oslobađanje plaćanja komunalne naknade i slično. I u dijelu gore navedenih mjera primjetan je veći broj provedbe od strane jedinica lokalne samouprave u 2023. godinu u odnosu na 2022. godinu.

Mnoge županije kroz Javne pozive nude bespovratna sredstva za kupnju, izgradnju, adaptaciju, rekonstrukciju nekretnina mladim obiteljima, a posebno u ruralnim područjima županija. (Karlovačka, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska, Vukovarsko-srijemska)

Ovim putem potrebno je pohvaliti suradnju i inicijativu Osječko-baranjske županije i jedinica lokalne samouprave koji subvencioniraju kamate na stambene kredite u zajedničkom iznosu od 2 %. Pritom, jedinice lokalne samouprave sudjeluju u subvencioniranju s 1 % kamate na stambeni kredit.

3. Ograničenja istraživanja

Pošto je zabilježen odličan odaziv u prikupljanju podataka o demografskim mjerama, nastaviti će se poticanje svih lokalnih jedinica u redovitom i sveobuhvatnom izvještavanju kako bi baza podataka Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade bila što detaljnija i potpunija.

U ovom istraživanju u 2023. godini napravljeni su dodatni iskoraci kroz uvođenje većeg broja novih pitanja poput prvog uvođenja potpora za rođenje djeteta, prvog pokretanja programa predškolskog odgoja i obrazovanja, pitanja o jasličkim programima, načinu umanjenja cijene dječjih vrtića, pitanja o učeničkim stipendijama, kao i njihovim iznosima i načinima dodjele i dr.

Postoje određena ograničenja u ovom istraživanju. Nastojat će se u sljedećim upitnicima postavljati što preciznija pitanja kako bi se dobili konkretniji odgovori koji se mogu dodatno raščlaniti. Nažalost, zbog složenog načina dodjele stipendija nije bilo moguće u potpunosti dobiti realnu sliku iznosa učeničkih i studentskih stipendija koje nude jedinice lokalne i regionalne samouprave što smo ove godine željeli. Dobiveni su podaci o iznosima stipendija i kriterijima dodjele, ali je vrlo teško doći do zbrojnih zaključaka, a kako se pritom ne bi ugrozila ispravnost nalaza.

U 2023. godini troškove u području zdravstva na različite načine je sufinanciralo manje jedinica lokalne samouprave. Za utvrđivanje razloga ovog pada potrebna su daljnja istraživanja. Također, potrebna su daljnja istraživanja o uzročno posljedičnoj vezi iznosa potpora za rođenje djeteta i učinka na fertilitet što nije bio predmet ovoga rada. Nadalje, važno je napraviti detaljniju usporedbu za prethodne godine po pitanju visine financijske potpore za rođenje djeteta i cijene roditeljskih udjela u ekonomskoj cijeni vrtića i slično.

Daljnji koraci će obuhvatiti kartografsku vizualizaciju podataka o demografskim mjerama jer je podatke na razini jedinica lokalne samouprave javnosti pristupačnije prikazati na kartama. S time u vezi, obavještavamo javnost da će uskoro biti objavljena kartografska i grafička vizualizacija podataka na mrežnim stranicama <https://demografija.info> koja je trenutno u izradi.

Unatoč ograničenjima, ovo istraživanje, prikazuje pregled i analizu trenutnog stanja mjera s demografskim učinkom među jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2023. godini te je dobar temelj za informiranje i usporedbu demografskih mjera kao i njihovu popularizaciju u javnosti.

4. Zaključak

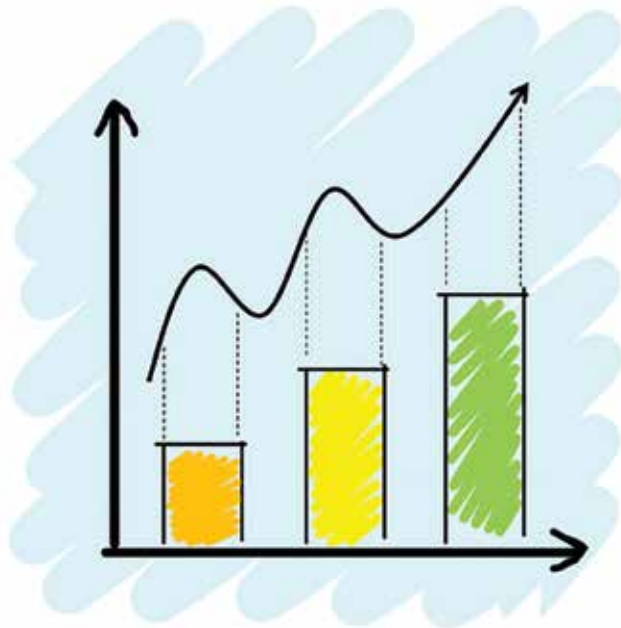
Središnji državni ured za demografiju i mlade prepoznaje i pozdravlja osviještenost lokalnih i područnih (regionalnih) vlasti u demografskoj obnovi vlastitih sredina. Vidljivo je kako lokalne jedinice iz godine u godinu povećavaju kapacitete dječjih vrtića, povećavaju potpore za novorođenu djecu, osmišljavaju nove programe koji se odnose na stambeno zbrinjavanje mladih obitelji i ostale mjere usmjerene na zadržavanje mladih na svom području. Bitno je naglasiti kako u tome jedinice nisu same. Središnji državni ured za demografiju i mlade i ostala državna tijela slušaju potrebe manjih sredina i aktivno rade na novim demografskim ulaganjima i mjerama usmjerenima na djecu, obitelj i mlade.

Svrha prikupljanja podataka od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave između ostalog je prikazivanje primjera dobre prakse odnosno poticanje na kreiranje i primjenu demografskih mjera kojima se stvara pozitivna klima i poboljšava kvaliteta života građana te potiče promocija obiteljskih vrijednosti i demografska revitalizacija domovine.

Središnji državni ured za demografiju i mlade, nastaviti će osiguravati transparentne, cjelovite i dostupne podatke u vidu podloge za ciljano planiranje mjera u području javnih, obiteljskih i drugih politika, a koje su od vitalnog interesa za Republiku Hrvatsku. Detaljan prikaz demografskih mjera svake od pojedine jedinice nalazi se u detaljnijem *Excel* dokumentu u tabličnom obliku.

Središnji državni ured za demografiju i mlade otvoreno poziva javnost predložiti koja su to vitalna pitanja povezana uz demografiju, čiji su nam odgovori potrebni, kako bi se integrirali u upitnike narednih godina.

5. Popis tablica i grafikona

Tablice

- Tablica 1. Anketni odaziv jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2023. godini
- Tablica 2. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su prve uvele novčanu potporu za rođenje djeteta
- Tablica 3. Usporedba prosječnog iznosa novčane potpore za rođenje djeteta prema jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave prilikom prvog uvođenja novčanih potpora i 2023. godine (€)
- Tablica 4. Usporedba prosječnog iznosa novčane potpore za rođenje djeteta prema jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave između 2022. i 2023. godine (€)
- Tablica 5. Najviši iznosi novčane potpore za rođenje prvog i drugog djeteta prema jedinicama lokalne samouprave u 2023. godini (€)
- Tablica 6. Najviši iznosi novčane potpore za rođenje trećeg i četvrtog djeteta prema jedinicama lokalne samouprave u 2023. godini (€)
- Tablica 7. Najviši iznosi novčane potpore za rođenje petog i svakog sljedećeg djeteta prema jedinicama lokalne samouprave u 2023. godini (€)
- Tablica 8. Jedinice lokalne samouprave koje su prve organizirale programe predškolskog odgoja
- Tablica 9. Prikaz jedinica lokalne samouprave u kojima se umanjenje cijene usluge dječjeg vrtića ostvaruje ovisno o ukupnom broju djece u obitelji u 2023. godini
- Tablica 10. Jedinice lokalne samouprave koje imaju besplatnu uslugu dječjih vrtića u 2023. godini
- Tablica 11. Jedinice lokalne samouprave koje osiguravaju mjeru oslobođenja/smanjenja komunalnog doprinosa u 2023. godini

Grafikoni

- Grafikon 1. Pregled prvih uvođenja potpore za rođenje djeteta po jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave po godinama
- Grafikon 2. Prosječan iznos financijske potpore za rođenje djeteta prema indeksu razvijenosti u 2023. godini (€)
- Grafikon 3. Prosječan iznos financijske potpore za rođenje djeteta prema JLP(R) S-ovima u 2023. godini (€)

- Grafikon 4. Prosječna cijena roditeljskog udjela u dječjim vrtićima prema indeksu razvijenosti u 2022./2023. godini (€)
- Grafikon 5. Prosječna cijena roditeljskog udjela u dječjim vrtićima u prema jedinicama lokalne samouprave u 2022./2023. godini (€)
- Grafikon 6. Prosječna cijena roditeljskog udjela u jaslicama prema jedinicama lokalne samouprave u 2022./2023. godini (€)
- Grafikon 7. Prosječna cijena roditeljskog udjela u dječjim vrtićima prema županijama u 2022./2023. godini (€)
- Grafikon 8. Udio jedinica lokalne samouprave koje osiguravaju rad dječjih vrtića u dvije smjene u 2023. godini
- Grafikon 9. Odgovor na pitanje: Postotak broja djece u dječjim vrtićima na listi čekanja u pedagoškoj godini 2022./2023.?
- Grafikon 10. Odgovor na pitanje: Postotak broja djece u jaslicama na listi čekanja u pedagoškoj godini 2022./2023.?
- Grafikon 11. Odgovor na pitanje: Koliki postotak lokalnog proračuna vaša jedinica ulaže u predškolski odgoj i obrazovanje 2022. godini?
- Grafikon 12. Odgovori na pitanje o umanjenju cijene dječjih vrtića/jaslica u 2023. godini za jedinice lokalne samouprave koje provode programe predškolskog odgoja i obrazovanja
- Grafikon 13. Udio jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje sufinanciraju troškove u području zdravstva u 2022. i 2023. godini
- Grafikon 14. Udio jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje sufinanciraju nabavu školskih udžbenika za srednje škole i radnih bilježnica/materijala za osnovne škole u 2023. godini
- Grafikon 15. Udio jedinica lokalne samouprave koje sufinanciraju troškove produženog boravka u osnovnim školama u 2023. godini.
- Grafikon 16. Udio jedinica lokalne samouprave koje dodjeljuju studentske stipendije u 2023. godini
- Grafikon 17. Udio jedinica lokalne samouprave koje dodjeljuju učeničke stipendije u 2023. godini
- Grafikon 18. Udio jedinica lokalne samouprave koje sufinanciraju troškove produženog boravka u osnovnim školama u 2023. godini.
- Grafikon 19. Odgovor na pitanje: Sufinancirate li smještaj u učeničkim/studentским domovima?
- Grafikon 20. Provedba mjera stambenog zbrinjavanja od strane jedinica lokalne samouprave u 2023. godini

SREDIŠNJI DRŽAVNI URED
ZA DEMOGRAFIJU I MLADE

